

Det psykologiske fakultet

Referanse

2023/12182-IDS

Dato

16.05.2024

Høringssvar fra Institutt for samfunnspsykologi - Optimal enhetsstruktur ved Det psykologiske fakultet

Viser til brev datert 25.3.2024 om høring vedr. sak om optimal enhetsstruktur ved Det psykologiske fakultet. Vedlagt er høringssvar fra Institutt for samfunnspsykologi.

Instituttet har hatt en høringsprosess med allmøte, mulighet for å sende inn skriftlige innspill og en spørreundersøkelse.

Instituttrådet ved ISP hadde møte 8. mai der saken om optimal enhetsstruktur og forslag til høringssvar fra ISP ble behandlet. Instituttrådet gjorde følgende vedtak i saken:

I høringssaken om optimal enhetsstruktur ved Det psykologiske fakultet stiller instituttrådet seg bak det foreslåtte høringssvaret fra Institutt for samfunnspsykologi med de endringsforslagene som framkom i møtet.

Vennlig hilsen

Torbjørn Torsheim
instituttleder

Ida Lundberg Samuelsen
administrasjonssjef

Vedlegg

1 Høringssvar fra Institutt for samfunnspsykologi - Optimal enhetsstruktur

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

Optimal enhetsstruktur: Høringsuttalelse fra ISP

Bakgrunn

Høringsprosessen ved ISP har bestått av flere steg. Det var allmøte 11. april for alle instituttets ansatte, der det var mulig å komme med innspill til høringsdokumentet og rapporten. Det ble også gitt anledning til å sende inn skriftlige innspill til instituttledelsen i etterkant av møtet. Argumenter for og imot de ulike modellene ble oppsummert i en egen PRO et CON liste. Instituttrådet ønsket i tillegg supplerende informasjon om ISPs holdninger til de enkelte alternativene. Det ble utformet en spørreskjemaundersøkelse som har gått til alle ansatte i minst 50 % stilling ved instituttet. Resultatene av spørreskjemaundersøkelsen blir omtalt i høringsuttalelsen.

Vurdering av optimal enhetsstruktur

Komiteén som har jobbet på mandat fra Fakultetsstyret har på kort tid rukket å belyse en rekke mulige enhetsstrukturer, og utarbeidet en rekke argumenter for og imot ulike alternativer. ISP anser rapporten som et svært verdifullt grunnlag for alle på fakultetet, og rapporten bidrar til å tydeliggjøre noen av utfordringen fakultetet står overfor i dag. Rapporten har redegjort for 6 modeller. I tillegg til modell 6, som er den anbefalte i rapporten, finner komiteen også to andre modeller anbefalelsesverdige. Høringsprosessen ved ISP inkluderer også vurdering av disse to modellene. I høringsuttalelsen har vi valgt å gi størst plass til modell 6, men vi omtaler også modell 1 og 3.

Modell 6

Rapporten har en relativt grundig gjennomgang av modell 6. I dette alternativet slår en sammen dagens fem institutter til to institutter. Det ene instituttet består av dagens IKP, IBMP og ISP, mens det andre instituttet blir bestått av HEMIL og IPED. Forslaget gir ikke klare svar på lokalisering, men peker på to muligheter. En mulighet er at dagens instituttlokalisering videreføres. Den andre muligheten er at HEMIL flytter til C12 og at uspesifiserte deler av dagens ISP flytter til Alrek. ISP anser at det å la spørsmålet om lokalisering forbli ubesvart i rapporten er et betydelig usikkerhetsmoment, med stor betydning for fagmiljøenes funksjon. Flytteprosesser angår alle, både de som flytter og de som blir igjen, og det også avgjørende om det skjer ved frivillighet eller pålegg.

Forskning

Rapporten fremholder at forskningsmiljøene som i dag samarbeider kan samles i et institutt, modell 6. Vi kan se at «samling» rent organisatorisk er en dekkende beskrivelse, forskningsmiljøene vil tilhøre samme institutt. Men «å samle» i en mer bokstavelig forstand, sosialt, geografisk eller faglig, er noe mye mer enn å «tilhøre» samme institutt. Med de gitte rammefaktorene knyttet til lokalisering og lab-funksjoner fører sammenslåing av institutter ikke til samling i en vesentlig betydning av ordet. ISPs vurdering er at sammenslåing av dagens institutter i modell 6 på kort og mellomlang sikt har få positive effekter for forskning, så lenge

miljøene er adskilt fysisk, sosialt og faglig. Det er derfor overraskende at rapporten så sterkt betoner denne fordelene ved å samle psykologiske miljøer.

Rapporten fremholder at en organisatorisk samling vil bidra til en tettere kobling mellom basaldisipliner og anvendt forskning. Implisitt synes rapporten her å anta dagens instituttgrenser legger begrensninger på muligheten for slik integrasjon. Vi tror ikke at instituttgrenser er en vesentlig hindring for integrasjon av anvendte og basal temaer. Det er fagtradisjoner og insentiver og eksterne drivere som driver integrasjonen, og det finnes allerede gode eksempler på en slik integrasjon på tvers av instituttgrensene.

Utdanning

Ifølge rapporten vil modell 6 sørge for at alle undervisningsprogrammer plasseres tydelig på et institutt, og at en dermed unngår et delt ansvar. Med den foreslåtte strukturen i modell 6 er det slik at «hele den vitenskapelige staben kan samarbeide om undervisning på studieprogrammene i psykologi, og fagkompetanse kan brukes fleksibelt på tvers av program».

ISP stiller seg bak vurderingen om at det samle programmer som i dag er delte på flere institutter kan ha noen fordeler, både i faglig ledelse av studieprogrammer, og i disponering av personalressurser til undervisning. Under modell 6 vil antallet programansvarlige og antall undervisningsutvalg gå ned. Det er også mulig at modell 6 gjør fagrådet i psykologi overflødig. På personalsiden vil Instituttlederne for begge institutter i Modell 6 være ansvarlig for en stor, variert og fleksibel kompetanse. Dette kan gi mulighet for en god ressursbruk i møtet med studentgrupper i varierende størrelse, bemanningsbehov ved permisjoner, og ulike undervisningsformer.

Hvorvidt modell 6 gir en vesentlig forbedring fra dagens situasjon er ikke klart. Allerede i dag skjer det internt på instituttene en fleksibel disposisjon av faglige ressurser, basert på kompetanse. Der det er behov skjer det også en vesentlig og relativt knirkefri utveksling av lærekrefter mellom instituttene. I forvaltningen av delte studieprogrammer foreligger det allerede i dag samlende strukturer for å ivareta faglig samarbeid og koordinering på tvers av institutter, som foreksempel fagrådet for profesjonsstudiet i psykologi.

En mulig sideeffekt ved å samle undervisningsutvalg er at antallet emner og emneansvarlige under hvert UU øker. Behovet for konsentrert administrativ støtte ved en samling av programmer vil dermed øke proporsjonalt.

Administrasjon

Modell 6 innebærer at administrasjonen flyttes fra sentraladministrasjon til instituttnivå. Ifølge rapporten kan modell 6 løse mange av dagens utfordringer, særlig når det gjelder studieadministrasjon. Utover det å beskrive større faglige administrative felleskap gir rapportens beskrivelse av modell 6 ikke tydelige holdepunkter for slike gevinster. Vårt kjennskap til studieadministrative prosesser tilsier at det kan være noen fordeler med å samle til store og samkjørte prosesser i timeplanlegging, rombestilling og sensurplanlegging. Institutt 1 vil få ansvaret for mellom 40 og 50 emner per semester. Dette er en stor portefølje som vil kreve stor konsentrasjon av studieadministrative ressurser, men fysisk delt lokalisering legger begrensninger på hvor store de administrative felleskapene kan være over tid.

Arealbruk

Rapporten får tydelig frem at ansatte ved Institutt 1 ikke kan samlokaliseres fullt ut før fakultetet eventuelt får et nytt bygg. Manglende samlokalisering er et svært vesentlig moment for ISPs

vurdering av modell 6. Uavhengig av hvordan sammenslåingen av institutter gjennomføres, vil modell 6 forutsette at minst et institutt blir delt opp fysisk. I et tiårs-perspektiv virker det usannsynlig at situasjonen vil endre seg vesentlig når det gjelder disponibelt areal. Dermed fremstår samlingsprosessen som ufullstendig ved at en anbefaler en langsiktig fysisk deling av minst ett av de to instituttene. Modell 6 representerer primært en organisatorisk samling, som ikke gjenspeiler seg i den fysiske delingen av instituttene. Snarere enn å samle miljøene, er det fare for at modell 6 fysisk splitter dagens fagmiljøer, særlig dersom deler av dagens ISP flytter til Alrek, og deler av dagens ISP forblir i C12.

Arbeidsmiljø

De to instituttene i modell 6 vil være vesentlig større enn dagens institutter, og rapporten foreslår en styrket ledergruppe og avdelingsledere med delegert ansvar for personalledelse. Rapporten er positiv til at en oppretter avdelinger for å bevare faglig identitet og samhold innen institutt 1, men gir ikke detaljer om hvordan slike avdelinger kan se ut. Rapporten tar opp arbeidsmiljøutfordringene knyttet til geografisk spredning, og konstaterer at det vil være krevende for instituttets leder, og vanskelig for møtevirksomhet og fellesarrangement.

Rapporten påpeker at ulike grupper kan forventes å se forskjellig på utfordringene. Det trekkes frem at ansatte ved IBMP kan være positive til en sammenslåing, mens en ved HEMIL kan oppleve en eventuell flytting som særlig negativt. Rapporten gjør ingen gjetninger om hvordan ansatte ved de andre tre av dagens institutter vil oppleve situasjonen.

ISP synes det er positivt at rapporten så åpent identifiserer noen av utfordringene knyttet til modell 6. Utfordringene er knyttet både til størrelsen av instituttene, og til at ett eller begge institutter vil ha splittet lokalisering. Den daglige interaksjonen mellom ansatte på et institutt er i stor grad bestemt av fysisk nærhet. Ved modell 6 vil en derfor ha flere arbeidsmiljøer.

Fra et lederspesspektiv ser vi store uavklarte spørsmål ved modell 6, særlig knyttet til myndighet, oversikt og mulighet til å nå ut til alle. ISP vil fremheve utfordringer knyttet til ansvarsfordeling mellom instituttleder og avdelingsleder. I et arbeidsmiljø genereres det til enhver tid en rekke typer av saker som krever vurdering, beslutninger og tiltak. Avdelingsnivået kan være et riktig nivå å organiseres saksbehandlingen, men avdelingsleder har ikke etter dagens modell myndighet. Avdelingsleder kan derfor få en mottaker- og budbringer-funksjon på instituttet, men uten myndighet. Vi ser for oss at avdelingsleder raskt kan komme i en utsatt posisjon, som den som må ta imot saker, men som ikke kan avgjøre saker uten å konferere med instituttleder. Som for andre lederfunksjoner kan vi også se for oss at det vil være vanskelig å rekruttere til avdelingslederfunksjonen uten tydelige insentiver.

Innføring av avdelingsledernivået kan også skape en tvetydighet om hvem som er den ansattes leder, og hva som er linjen i organisasjonen. Med en avdelingsleder uten myndighet kan det raskt oppstå uformelle linjer, hvor ansatte noen ganger passerer avdelingsledernivået og går rett til instituttleder. Vi ser for oss at dette vil bli en kilde til frustrasjon på instituttet. Et tredje moment er at avdelingsleder kan bli oppfattet som en representant for avdelingen, og som vil føle en lojalitet overfor sin avdeling. Dermed kan «avdelinger» skape ekstra grunnlag for fragmentering av instituttet.

For den ansatte kan det være vanskelig å forholde seg til såpass store institutt, særlig institutt 1. Høringen på ISP identifiserte tap av opprinnelig faglig identitet og lengre avstand til instituttleder som vesentlige motforestillinger mot modell 6. Ved en delt lokalisering vil det være lett for at det utvikler seg lokale subkulturer. Dette kan være positivt for lokal identitet, men øker faren for at den ansatte ikke i så stor grad kjenner eller identifiserer seg med situasjonen til andre avdelinger

på samme institutt. Det å få til en felles identitet og felles målsetninger kan bli en stor utfordring i modell 6.

Rapporten understreker behovet for å finne gode løsninger i modell 6, og modellen forutsetter slike gode løsninger for å virke etter intensjonen. ISP kan ikke støtte en modell hvor rapportens anbefaling forutsetter at en finner gode løsninger på de problematiske og uløste sidene ved modellen. Å forutsette gode løsninger fremstår som en risikabel strategi. Finner man gode løsninger er det bra, finner man ikke gode løsninger kan mye bli ødelagt og en vil ikke få de ønskede positive effektene.

Oppsummert modell 6

Rapporten gir en adekvat beskrivelse av studieadministrative fordeler ved Modell 6, men overdriver fordelene for forskning. Rapporten anerkjenner i for liten grad konsekvensen av å ikke samlokalisere ansatte på et institutt, og tematiserer i for liten grad utfordringene ved å innføre avdelinger og avdelingsleder, både for ledere og ansatte. Rapporten anerkjenner usikkerhetsmomenter, men anbefaler likevel modellen, og derfor fremstår modell 6 som risikofyllt.

Vurdering av andre modeller

Modell 1

Vi går i det følgende avsnittet kort inn på modell 1. Rapporten finner at modell 1 er anbefalelsesverdig. I denne modellen blir IKP og IBMP slått sammen, mens det ikke blir endringer for de andre av dagens institutter. Rapporten vektlegger gevinster ved bedre deling av labfunksjoner, og fasilitering av forskningssamarbeid med en bedre kobling mellom basale og anvendte perspektiver. ISP ser at en slik sammenstilling har noen naturlige faglige koblinger i krysningspunktet mellom basale og kliniske perspektiver. Gitt faglig autonomi og etablerte forskningstradisjoner, er tilhørighet til samme institutt hverken en garanti for eller nødvendig forutsetning for samvirke. I seg selv fremstår derfor ikke forskingsgevinstene som et viktig argument for sammenstilling.

På undervisningssiden legger rapporten vekt på at en sammenstilling kan gi profesjonsprogrammet bedre kobling mellom basale og anvendte tema, men det fremheves om et problem at programmet i modell 1 fremdeles vil være delt på to institutter.

Modell 1 vil ifølge rapporten innebære mindre administrative endringer. ISP ser det som positivt hvis en ved en slik modell får større administrative felleskap. Studieadministrativt vil sammenstilling gi forenkling av studieadministrasjon og organisering av klinikk. ISP vil påpeke at selv om ansvaret profesjonsprogrammet fremdeles er delt på flere institutter, vil modell 6 forenkle arbeidet i fagrådet for profesjonsstudiet i psykologi.

I modell 1 vil det nye instituttet vil være delt mellom Alrek og BBB, men rapporten peker på at det kan være mulig å få til en samlokalisering på Alrek over tid. ISP ser det som positivt at tre av de fire instituttene forblir samlokalisert i denne strukturen. Samtidig er det en vesentlig ulempe at det nye instituttet ikke er samlokalisert fra dag 1. Særlig for et nyetablert institutt vil manglende samlokalisering være en uheldig begrensning.

Modell 3

Vi går i det følgende avsnittet kort inn på modell 3. Rapporten finner at modell 3 er anbefalelsesverdig. I denne modellen blir IBMP og IKP slått sammen, samt IPED og HEMIL. Modell 3 har mange av de samme forventede effektene som modell 1 når det gjelder IKP og IBMP knyttet til bedre kobling mellom basale og anvendte perspektiver i forskning. For sammenslåingen mellom IPED og HEMIL er effektene tilsynelatende uklare, og det nevnes mulige negative effekter for noen av HEMILS nyetablerte samarbeidsrelasjoner på ALREK.

Som for modell 6 vil ISP innvende at rapporten vektlegger de faglige sammenslåingseffektene for sterkt, særlig fordi det er høyst usikkert hvilke gevinster en vil få.

På undervisningssiden har modell 3 mange av de samme konsekvensene som modell 1 når det gjelder muligheter for bedre kobling mellom basale og anvendte temaer på institutt 1. For institutt 2 er synergiene i modell 3 ikke like tydelige, men rapporten utelukker ikke at en kan få til kontakter mellom fagområdene barnevern og spesialpedagogikk, noe som er positivt.

Rapporten fremhever de studieadministrative fordelene ved modell 3 ved at profesjonsprogrammet blir samlet på færre institutt, og særlig det at klinikkvirksomhet blir samlet på ett institutt. Modellen fordrer at administrasjonen samlokaliseres for å være optimal, noe som vil være et problem ved en delt lokalisering. Hverken institutt 1 eller institutt 2 blir samlokalisert med dagens arealfordeling.

Rapporten peker på arbeidsmiljøutfordringene knyttet til manglede samlokalisering. Det vil være positivt for Institutt 1 å kunne samlokaliseres på Alrek, men dette krever at dagens HEMIL flytter til C12, og dette vil være krevende for de som i dag arbeider på HEMIL. Vi ser at dette er et dilemma. Samlokalisering er grunnleggende viktig på lang sikt og bør som argument ha større vekt enn den kortsiktige store ulempen ved å flytte. Dersom samlokalisering skjer i C12 vil det skapes usikkerhet om den videre kontorsituasjonen for ISP.

Ansattes holdninger til enhetsstruktur

Spørreskjemaundersøkelsen ble besvart anonymt av 34 ansatte. Spørsmålet var «What do you think about Model X.», med svaralternativ fra “Strongly oppose” (1) til “Strongly support” (5), og nøytral midtkategori «Neither oppose nor support» (3).

Modell 1 og modell 3 fikk et gjennomsnitt på 3.4, mens modell 6 fikk et gjennomsnitt på 2.4. Dette betyr at det var en overvekt av støtte til modell 1 og 3, og en overvekt av motstand mot modell 6.

Ansatte fikk også muligheter til å vurdere dagens enhetsstruktur, og gjennomsnittet her var 3.8, altså en tydelig overvekt av støtte til dagens enhetsstruktur.

En fortolkning av disse gjennomsnittene tyder på at ansatte ved ISP er moderat støttende til modell 1 og 3 og moderat imot modell 6.

Om komiteens anbefalinger

På sentrale områder er ISP enige i komiteens vurdering av studieadministrative fordeler med modell 6, og for så vidt modell 3 og 1. ISP mener likevel at rapporten vektlegger verdien av samordning av profesjonsprogrammet i psykologi for sterkt. Tross alt finnes det gode muligheter for samordnende tiltak både innenfor dagens enhetsstruktur og innenfor de enhetsstrukturene

som komiteen mener er anbefalelsesverdig. Ansvar for profesjonsprogrammet i psykologi har vært delt på institutter i mer enn 40 år.

På noen områder er ISP uenig med rapportens argumentasjon. Fremfor alt er vi tvilende til at en organisatorisk samling av psykologimiljø i seg selv vil gi særlige synergieffekter mellom basale og anvendte temaer, med mindre man i tillegg søker en sterk styring og insentivering av forskning. Med sterke og lange fagtradisjoner på de enkelte institutter er det liten grunn til å forvente at sammenlåing på et organisatorisk nivå i seg selv vil skape nye samarbeid.

Fra ISP er den sterkeste innvendingen mot rapportens konklusjoner at den ikke i tilstrekkelig grad vektet de uheldige konsekvensene av manglende samlokalisering. For både modell 6, 3 og 1 påpeker rapporten det uheldige i at sammenlåtte miljøer ikke blir samlokalisert, men likefullt påregner man faglige gunstige effekter både for forskning og undervisning.

Når rapporten så tydelig anerkjenner utfordringer og problemer ved anbefalte modeller, og peker på behovet for å finne «gode løsninger» fremstår det som risikofyllt å anbefale modell 6, og særlig siden de primære gevinstene for modell 6 er avgrenset til på studieadministrasjon og programledelse. Fremfor alt synes vi rapporten kunne lagt sterkere vekt på utfordringer knyttet til avdelingsledelse, kommunikasjonslinjer, felleskap og avstand til ledelse.

Også instituttperspektivet bør ha en plass i høringen. Et moment som gjelder ISP, er at ingen av de de vurderte modellene gir store samlede gevinster for egen virksomhet. En sammenlåing bør i det lange løp tjene alle involverte institutter. Ved ISP synes vi det er problematisk at rapporten i så liten grad tematiserer verdiene i dagens strukturer, hva som fungerer godt, og hva som står på spill ved en sammenlåing.

Om komiteens mandat

Komiteens mandat har vært å utrede andre alternativer enn dagens struktur. Dette har komiteen forholdt seg godt til, men samtidig kan dette også ha vært en begrensende faktor. Mange av utfordringene vi ser med de foreslåtte strukturene handler om manglende samlokalisering for de nye instituttene. Ved å ta utgangspunkt i dagens eksisterende enheter blir de mulige løsningene dårlig tilpasset de fysiske byggene som fakultetet i dag disponerer.

ISP anerkjenner fakultetets behov for å løse utfordringer rundt ledelse og administrasjon av studieprogram, og disponering av administrative ressurser på enhetene, men det er ikke sikkert at disse utfordringen primært krever endring i enhetsstruktur. Fremfor alt kunne begrunnelsen for å utrede optimal enhetsstruktur vært støttet av en tydelig problembeskrivelse. Det kunne hatt stor verdi å utforske hvilke begrensninger og muligheter dagens enhetsstruktur gir. Mandatet gav ikke anledning til dette.

Komiteen hadde ikke mulighet for å inkludere en detaljert økonomisk konsekvensanalyse av modellene. En analyse av de økonomiske kostnader ved omorganisering er avgjørende for å gjøre informerte valg om optimal enhetsstruktur.

ISP utelukker ikke at det kan være viktige faglige og økonomiske gevinster ved å samle/slå sammen deler av dagens fagmiljøer og virksomhet f.eks. knyttet til klinikkdirift, praksiskoordinering, og forskerskoler, slik også noen av forslagene i rapporten legger opp til. En småskala modulær tilnærming til endring krever også mange avklaringer og avtaler mellom dagens institutter og medvirkning fra de ansatte, men vil trolig være langt mindre inngripende for fagmiljøene som helhet. ISP vil som et svar på utfordringene knyttet til faglig ledelse av profesjonsprogrammet også be om at fakultetet utreder muligheten for å etablere et samlet undervisningsutvalg for profesjonsutdanningen.

Konklusjon

ISP støtter ikke rapportens anbefaling av modell 6. For modell 1 og 3 kan det være en overvekt av argumenter som taler for modellene, men de økonomiske og personalmessige kostnadene må vurderes nøye før det kan være mulig å ta endelig stilling. ISP vil foreslå at en bruker en grundig gjennomgang av dagens struktur som utgangspunkt for en mindre og modulær tilnærming til organisatorisk endring, uten å forutsette endring i enhetsstruktur.